

ACTE DE LLIURAMENT DELS PREMIS I LES BORSES D'ESTUDI (Sala Prat de la Riba, 22 d'abril de 1998)

PARLAMENT DEL PRESIDENT DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

No vull deixar per al final les paraules d'agraïment als participants i de felicitació als guanyadors d'aquesta seixanta-setena edició dels premis de l'Institut d'Estudis Catalans i de les seves societats científiques. Un cartell de premis que s'inicià el dia de Sant Jordi de l'any 1915 amb l'afany d'estimular la recerca científica i les inherents publicacions basades en aquells criteris fundacionals de l'Institut: rigor, catalanitat i obertura a l'exterior. L'elevat nombre de participants i la qualitat dels treballs guanyadors mostren clarament que el català ha estat, és i seguirà essent una llengua apta per a pensar, per a expressar-se, per a comunicar-se i per a transmetre el coneixement en tots els àmbits de les humanitats, de les ciències i de les tecnologies.

Amb aquesta voluntat d'estimular la recerca i les publicacions en català, aquest any passat vam reorganitzar el *Cartell de premis* per dotar-lo d'una major coherència, evitant indefinicions i interseccions entre els diversos premis. Amb un esforç pressupostari no negligible, la dotació dels premis fou augmentada sensiblement, d'un cinquanta per cent de mitjana. Crèiem que amb aquestes modificacions introduïdes la convocatòria seria més atractiva; el gran nombre de participants ha corroborat aquesta opinió.

Ho repeteixo, doncs: l'enhorabona a aquells que fa uns moments han recollit els premis i gràcies a tots els que han presentat amb il·lusió els seus treballs als premis convocats ara fa un any, per la seva fidelitat a la llengua i per la seva confiança en la institució que en vetlla l'estudi i la normativització. L'Institut d'Estudis Catalans, que té un àmbit de competència que s'estén a totes les terres de llengua i cultura catalanes, se sent ben recompensat quan constata que participen en les seves activitats estudiosos de tot el domini lingüístic.

Precisament amb aquesta voluntat d'ésser presents en tots els territoris on la llengua catalana és viva, avui tenim l'honor de compartir aquesta festa amb el senyor Carlo Sechi, alcalde de la ciutat de l'Alguer, a qui agraeixo sincerament no solament la seva presència, sinó també la seva decidida voluntat de mantenir i estimular l'ús del català en aquesta bonica ciutat de l'illa de Sardenya.

Des d'aquell any de 1372, en què Pere III expulsà la primitiva població sardolígur i repoblà la vila amb gent principalment del Penedès i del Camp de Tarragona, el català fou la llengua de l'Alguer. La desmembració de la Confederació catalanoaragonesa i la continuada pèrdua de poder polític, juntament amb la política econòmica i militar dels Habsburg a la Mediterrània i les pestes, menaren a la decadència de la ciutat durant els segles XVI i XVII; l'ús del català seguí el mateix procés que la ciutat, i arribà al nivell més baix del seu ús la segona meitat del segle passat.

Després de quasi un segle i mig de total llunyania entre Catalunya i Sardenya, l'any 1864, als V Jocs Florals de la Llengua Catalana arriba un primer senyal de catalanitat de Sardenya; no ve de l'Alguer, però ma arriba de Càller. És Ignazio Pillito, arxiver de Càller, que concorre als Jocs, aclarint que la llengua que ell empra en aquella ocasió no és la sua habitual, ma l'ha apresada consultant los documents de l'Arxiu que ell dirigeix, i afegeix que lo català és encara parlat a l'Alguer. Milà i Fontanals és colpit d'aquesta notícia. Quatre anys després (1868), Francesc Martorell i Penya, arqueòleg, arriba a l'Alguer i amb sorpresa sent parlar la llengua catalana. Coneix Josep Frank i tornat a Catalunya parla de la sua descoberta i posa en contacte Milà i Fontanals amb Josep Frank; com a conseqüència, *Lo Gay Saber*, de l'1 de maig de l'any 1869, publica una poesia de Frank, «Vetlla en lo Camp Sant sobre la tomba de ma filla». Aquests són los fets precedents de la vinguda d'Eduard Toda a l'Alguer l'any 1887.

Amb aquestes paraules explica Joan Ibba la represa de contacte entre l'Alguer i Catalunya. La història posterior és segurament prou coneguda: la creació de l'entitat catalanista La Palmavera (nom alguerès per a indicar el nostre margalló) i la participació dels algueresos Antoni Ciuffo i Joan Palomba al I Congrés Internacional de la Llengua Catalana de l'any 1906. Un any després era creat a Barcelona l'Institut d'Estudis Catalans, que l'any 1922 enviava a l'Alguer una delegació oficial constituïda per Antoni Griera, Josep Maria de Casacuberta i Josep Maria Batista i Roca. El mateix Griera escrivia poc després: «Vaig fer l'enquesta [per a l'*Atles lingüístic*] dels dies 8 al 14 de març del mentat any 1922. Serviren de subjectes per [a] l'enquesta el mestre Don Joan Palomba i l'arxiver Don Carmen Dore. Els dos degueren subjectar-se al torturador interrogatori de més de 2.800 preguntes del meu qüestionari.»

El passat dia 2, en ocasió de la inauguració a l'Alguer de l'exposició «Institut d'Estudis Catalans, 90 anys (1907-1997)» i de la presentació del llibre *Estudis de llengua i literatura*, editat per la Secció Filològica per a commemorar el norantè aniversari de Ramon Aramon, el municipi de l'Alguer i l'Institut d'Estudis Catalans signarem un important conveni. L'Institut, com a acadèmia de la llengua, reconeix explícitament el valor de la modalitat algueressa de la llengua i es compromet a considerar aquesta especificitat en el procés de normativització; l'Ajuntament, com a responsable de l'educació escolar, es compromet a difondre el català d'acord amb la normativa fixada per l'Institut d'Estudis Catalans. Aquesta col·laboració, que en el futur s'ha de completar amb unes altres accions, ha de permetre que la important tasca de difusió de la llengua que duen a terme tant l'Ajuntament de l'Alguer com altres entitats culturals, com són el Centre de Recursos Maria Montessori, l'Obra Cultural, Òmnium Cultural o altres, es consolidi, de manera que la tasca duta a terme durant aquest segle es vegi enfortida i permeti mantenir l'ús del català a l'Alguer davant la forta amenaça que representen tant l'italià com els processos de globalització o les noves tecnologies de la societat de la comunicació.

Com és tradicional, l'Institut anuncia avui mateix la seixanta-vuitena convocatòria del seu *Cartell de premis*, que podran recollir tots vostès en sortir d'aquesta sala. Un cartell de premis que és possible, any rere any, gràcies a la cooperació d'allò que alguns anomenen la *societat civil* i que jo prefereixo anomenar, simplement, la *societat*. La gran majoria dels premis que componen el *Cartell* actual tenen el seu origen en la voluntat de particulars d'aquesta societat, i no són fruit de subvencions públiques. Hem viscut darrerament uns anys en què aquesta implicació de la societat en l'estímul del progrés científic i cultural del país havia disminuït notablement. Cal que entitats, empreses i indústries sentin l'obligació de

collaborar en el desenvolupament científic i cultural i la sentin amb il·lusió. Com han pogut comprovar, algunes entitats i fundacions privades ja ho fan, i els ho vull agrair públicament. En aquesta línia d'actuació, avui, just abans d'aquest acte, hem signat un conveni de col·laboració per al finançament anual d'un dels premis de l'Institut amb el president de la Fundació Caixa d'Estalvis de Sabadell.

No vull acabar el meu parlament sense agrair a la senyora Mary Ann Newman, guanyadora del Premi Josep Carner, que s'ha desplaçat des de Nova York, les paraules que ens ha adreçat en representació de tots els premiats; a la senyora Yvette Barbaza, Premi Internacional Catalònia d'enguany, la gentilesa que ha tingut de desplaçar-se des de París, i, finalment, a la senyora Maria del Mar Bonet la seva bona i generosa disposició per a delectar-nos abans d'acabar aquest acte amb unes cançons, alguna de bon regust algerès.